

**INVESTITSION LOYIHALARNI MOLİYALASHTIRISHDA RISKLARNI
MINIMALLASHTIRISH MASALALARI****Ziyatov Baxriddin Bahodirovich****O'zbekiston Respublikasi****Bank-moliya akademiyasi 2-kurs tinglovchisi****baxriddinziyatov@gmail.com****<https://doi.org/10.5281/zenodo.15140307>**

Risklarni boshqarish va minimallashtirish usullari ya'ni risklarni minimallashtirish va samarali boshqarish uchun bir nechta usullarni qo'llash zarur. Quyidagi usullar ko'plab investitsiya loyihalarida muvaffaqiyatli qo'llanilgan. Diversifikatsiya: Investitsiya portfelini turli sohalar va aktivlarga tarqatish orqali risklarni kamaytirish mumkin. Agar bir sohada zarar ko'rilsa, boshqa sohalaridagi foyda ushbu zararlarni qoplashga yordam beradi. Zaruriy tahlillar: Investitsiya loyihasining boshlanishidan oldin keng qamrovli bozor tahlili, moliyaviy prognozlar va siyosiy hamda iqtisodiy risklar hisobga olinishi lozim. Bu tahlillar risklarni oldindan ko'rish va tegishli strategiyalarni ishlab chiqishga yordam beradi. Riskni taqsimlash: Risklarni faqat bir investor yoki tashkilotga bog'lamaslik uchun, ularni boshqa shaxslar yoki tashkilotlar o'rtasida taqsimlash mumkin. Bunday usulda jamoaviy investitsiya fondlari yoki sheriklik asosidagi loyihalar katta ahamiyatga ega. Moliya sug'urtasi: Ayrim risklar, masalan, tabiiy ofatlar yoki siyosiy beqarorlik kabi xavflar, sug'urta orqali minimallashtirilishi mumkin. Bu usul loyiha investorlariga qo'shimcha xavfsizlikni ta'minlaydi. Moslashuvchanlik va strategik rejalashtirish: Loyihalar doirasida o'zgaruvchan sharoitlarga tez moslasha olish muhim. Loyiha boshqaruvchilari doimiy ravishda o'zgaruvchan sharoitlarni tahlil qilib, zaruriy o'zgarishlarni amalga oshirishi kerak. Risklarni minimallashtirishda moliyaviy muassasalar va davlatning roli. Risklarni boshqarishda faqat investorlar emas, balki davlat va moliyaviy muassasalar ham muhim rol o'ynaydi.

Davlat investitsiyalarga oid siyosatlarini ishlab chiqishda iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash uchun quyidagi choralarni ko'rishi mumkin. Siyosiy barqarorlik: Investitsiya muhitining barqaror bo'lishi investorlar uchun ishonchni oshiradi. Davlatlar iqtisodiy siyosatni barqarorlashtirish, qonunchilikni takomillashtirish va soliqqa oid siyosatni aniqlik bilan belgilash orqali risklarni kamaytirishlari mumkin. Moliyaviy qo'llab-quvvatlash: Davlatlar investitsiyalarni rag'batlantirish uchun grantlar, imtiyozli kreditlar yoki soliqlarni kamaytirish kabi moliyaviy yordamlarni taqdim etishi mumkin. Bu, ayniqsa, kichik va o'rta bizneslar uchun katta yordam bo'lishi mumkin. Sug'urta tizimi: Davlat tomonidan taklif etilgan investitsiya sug'urtasi, masalan, tabiiy ofatlar yoki siyosiy beqarorlik sababli yuzaga keladigan risklarni minimallashtiradi. Bu investorlarga ko'proq xavfsizlikni ta'minlash imkoniyatini yaratadi. Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarni minimallashtirish nafaqat iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi, balki investorlarning ishonchini oshiradi va loyiha muvaffaqiyatiga ta'sir etuvchi xavflarni kamaytiradi. Buning uchun diversifikatsiya, tahlil, moliyaviy qo'llab-quvvatlash va davlat siyosatining samarali ishlashi kabi usullarni qo'llash zarur. Risklarni minimallashtirish bo'yicha qilingan sa'y-harakatlar, ayniqsa, rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda va global bozorlarning o'zgaruvchan sharoitlarida yanada muhim ahamiyat kasb etadi. Shu boisdan, risklarni boshqarish har bir investitsiya loyihasining muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun ajralmas qismga aylanadi.

Investitsion loyihalarni moliyalashtirishda risklarni minimallashtirish masalalari bo'yicha amalga oshiriladigan barcha chora-tadbirlar, har bir investor uchun qimmatli tajriba va iqtisodiy samaradorlikni oshirishga yordam beradi. Biroq, har bir usulning o'ziga xos afzalliklari va cheklovlari mavjud. Masalan, diversifikatsiya orqali ko'plab risklar kamaytirilsada, bu usul loyihaning tezkor rivojlanishiga to'sqinlik qilishi mumkin, chunki bir nechta soha va aktivlarga yo'naltirilgan mablag'lar vaqtinchalik foyda ko'rsatmaydi. Shuningdek, risklarni taqsimlash usuli katta jamoaviy sarmoyani talab qiladi va shu sababli kichik loyihalar uchun ideal bo'lmasligi mumkin.

Moliyaviy sug'urta orqali tabiiy ofatlar, siyosiy beqarorlik yoki boshqa kutilmagan holatlar tufayli yuzaga keladigan zararlar kamaytirilishi mumkin. Biroq, bu usulni amalga oshirish uchun yirik sug'urta polislari va yuqori sug'urta to'lovlari talab qilinadi, bu esa kichik loyihalar uchun qimmatga tushishi mumkin.

Risklarni boshqarish va minimallashtirishda davlatning roli ham beqiyosdir. Davlatlar o'zlarining iqtisodiy siyosatlarini barqarorlashtirishi, qonunchilikni takomillashtirishi, soliqqa oid imtiyozlar yaratishi va investitsion muhitni qulaylashtirishi orqali investorlarni qo'llab-quvvatlashlari mumkin. Biroq, ba'zan davlatlar tomonidan joriy etilgan yangi regulyatsiyalar yoki iqtisodiy cheklovlar investorlar uchun kutilmagan xavflarni keltirib chiqarishi mumkin. Bundan tashqari, investitsion loyihalarda yuqori darajadagi moslashuvchanlik va tezkor rejalashtirish jarayonlari juda muhim. Loyihaning sharoitlariga qarab, investorlar o'z strategiyalarini yangilab, xavf-xatarlarni kamaytirish uchun yangi yondashuvlarni qo'llashlari kerak. Yangi texnologiyalar va innovatsion echimlar qo'llanilishi, xususan, texnologik risklarni kamaytirishda samarali bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, yuqori texnologiyalarga asoslangan loyihalarda tezkor yangilanishlar va zamonaviy texnologiyalarga sarmoya kiritish muhim rol o'ynaydi.

Bundan tashqari, investitsion loyihalarni moliyalashtirishda tavsiya etiladigan boshqa bir usul - bu doimiy monitoring va risklarni qayta baholash. Loyihani amalga oshirish jarayonida yuzaga keladigan yangi xavf-xatarlarni aniqlash va ularni tezda bartaraf etish uchun, loyiha boshqaruvchilari muntazam ravishda uning holatini tahlil qilishlari kerak. Bu orqali, loyihaning har bir bosqichi boshqariladi va noxush holatlarning oldini olish mumkin. Boshqa tomondan, investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda risklarni minimallashtirish uchun jamoaviy yondashuv ham juda muhimdir. Investorlar o'rtasidagi hamkorlik, axborot almashish va birgalikda xavflarni boshqarish imkoniyatlari ko'proq samarali yechimlarni taqdim etadi. Loyihaning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun hamkorlik va birgalikda qaror qabul qilish orqali risklar ko'proq boshqariladi va ko'proq resurslardan foydalangan holda imkoniyatlar yaratish mumkin.

Qisqa qilib aytganda, investitsion loyihalarni moliyalashtirishda risklarni minimallashtirish uchun ko'plab usullar mavjud, va har bir usulni qo'llashda uni o'z loyihasining o'ziga xos xususiyatlariga qarab moslashtirish zarur. Risklarni samarali boshqarish loyihaning muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi, shuning uchun investitsiya jarayonida har bir xavfni e'tiborga olib, o'z vaqtida va samarali choralar ko'rish zarur. Risklarni minimallashtirish orqali nafaqat investitsiyaning xavfsizligi, balki uning rentabelligi ham ta'minlanadi, bu esa investorlar uchun ijobiy natijalarga olib keladi. Investitsion loyihalarni moliyalashtirishda risklarni minimallashtirish masalalari har bir investitsiya jarayonining muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun muhim ahamiyatga ega. Har bir loyihaga

xos turli xil xavf-xatarlar mavjud bo'lib, ular bozor, moliyaviy, siyosiy, ekologik, texnologik va huquqiy sohalarda namoyon bo'lishi mumkin. Bu risklar loyihaning rentabelligini va barqarorligini ta'minlashga to'sqinlik qilishi mumkin, shuning uchun risklarni boshqarish va minimallashtirishning samarali usullarini qo'llash juda zarur. Investitsion loyihalarda risklarni minimallashtirish uchun bir nechta usullar mavjud: diversifikatsiya, moliyaviy sug'urta, risklarni taqsimlash, tahlil va strategik rejalashtirish. Bu usullar yordamida investitsorlar loyihaning yuzaga keladigan xavflaridan himoya qilinishi mumkin. Biroq, har bir usulning o'ziga xos afzalliklari va cheklovlari bor, shuning uchun ularni loyihaning xususiyatlariga qarab moslashgan holda qo'llash zarur.

Shuningdek, davlatlar va moliyaviy muassasalar ham risklarni minimallashtirishda muhim rol o'ynaydi. Siyosiy barqarorlik, qonunchilikni takomillashtirish, iqtisodiy rag'batlar va sug'urta tizimi orqali davlatlar investitsiya muhitini yaxshilashga yordam beradi. Investitsiya loyihalarida muvaffaqiyatga erishish uchun risklarni boshqarishda samarali yondashuvlar va doimiy monitoring talab etiladi. Loyihaning o'zgaruvchan sharoitlarga tez moslashuvchanligi, yangi texnologiyalarni joriy etish va jamoaviy hamkorlik risklarni kamaytirishning muhim omillari hisoblanadi. Shu bilan birga, yirik loyihalarda risklarni minimallashtirishda investorlar o'rtasidagi hamkorlik va tajriba almashish ko'proq ijobiy natijalarga olib kelishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar/Используемая литература/References:

1. O'zbekiston Respublikasining Tashqi savdoni tartibga solish to'g'risidagi qonun (2015).
2. O'zbekiston Respublikasining "Investitsiyalar to'g'risida"gi qonun (2020).
3. O'zbekiston Respublikasining "Davlat qo'llab-quvvatlashida eksportni rivojlantirish to'g'risida"gi qonun (2019).
4. O'zbekiston Respublikasining "Savdo va xizmatlar sohasidagi davlat siyosatini amalga oshirish to'g'risida"gi qaror (2018).
5. O'zbekiston Respublikasining "Yuqori texnologiyali mahsulotlar ishlab chiqarish va eksport qilishni rivojlantirish to'g'risida"gi qaror (2020).
6. Barro, R. J. (1991). "Economic Growth in a Cross Section of Countries." *Quarterly Journal of Economics*, 106.
7. Dufrénot, G., & Khadraoui, K. (2008). "Export diversification and economic growth." *Review of Development Economics*.
8. Fischer, S. (2001). "Exchange Rate Regimes: Is the Bipolar View Correct?" *Journal of Economic Perspective*.
9. Hesse, H. (2008). "Export Diversification and Economic Growth." *The World Bank Policy Research Working Paper Series*.
10. Kremer, M., & Maskin, E. (1996). "Trade and Growth: Import-Led or Export-Led?" *The Quarterly Journal of Economics*.
11. Lederman, D., & Maloney, W. F. (2003). "Rethinking Trade Preferences: How Africa Can Diversify its Exports." *World Bank Policy Research Working Paper Series*.